

TAKI BYŁ SKARBIEC ŚLĄSKA

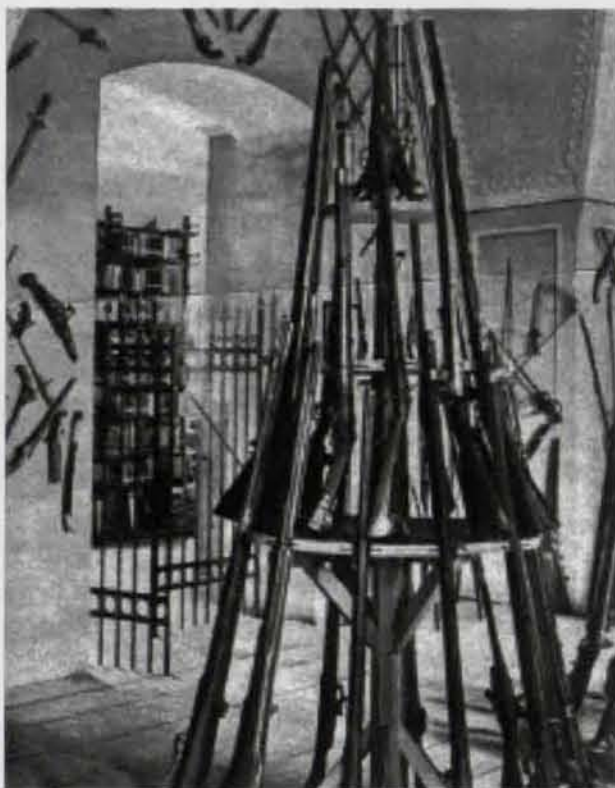

**Zbiory hrabiów Schaffgotschów
w Cieplicach Śląskich Zdroju**
(według niemieckiego opracowania z 1 poł. XX w.)

Jelenia Góra – Cieplice
2009

Widok na bibliotekę rodową

Z lewej: fragment cennej kolekcji broni

SKARBIEC ŚLĄSKA

Zbiory hrabiów (Cesarstwa Rzymskiego Narodu Niemieckiego)*
Schaffgotschów w Cieplicach Śląskich Zdroju

Zdjęcia powyżej: kolekcja ornitologiczna

Zbiory hrabiowskie stanowią dla Cieplic ogromny skarb, którego wspaniałość i wartość znane są w o wiele za małym stopniu. Biblioteka rodowa wraz ze zbiorami broni, minerałów i pieczęci oraz kolekcja ornitologiczna są dla laika do tego stopnia interesujące, że będąc w Karkonoszach nie sposób pominąć odwiedzin w owym „Śląskim Skarbcu”.

Biblioteka, której początki sięgają XVI wieku, liczy dzisiaj ok. 80.000 woluminów ze wszystkich najważniejszych dziedzin nauki. Działy „Śląsk” i „Historia rodu Schaffgotschów” zaskakują swoim bogactwem. Samych inkunabułów jest nieomal 70. Z najdawniejszych druków śląskich najbardziej godnym wymieniania jest wydana w 1504 r. we Wrocławiu przez Konrada Baumgartena Legenda św. Jadwigi. Zbiór manuskryptów zebrany w 700 teczkach zawiera rękopisy historyczne i filozoficzne. Na liczącą 4000 eksponatów kolekcję miedziorytów składają się głównie unikatki z XVIII w. W sali uzbrojenia znajdują się setki egzemplarzy broni siecznej, ciętej i palnej, stare zbroje i armaty, a także – jako szczególna ciekawostka – miecz, którym święty został Hans Urlich Schaffgotsch. Zbiór minerałów, dominujący w dziale „Śląsk” zainteresuje szczególnie miłośników przyrody. Przepyszna kolekcja ponad 25.000 odcisków pieczęci zyskała – dzięki spuściźnie po cieplickim szlifierze kamieni Siebenhaarze i Henselu – swój ryt śląski. Cenny zbiór monet umieszczono bezpiecznie w hrabiowskim pałacu, jednak na życzenie naukowców (badaczy) jest chętnie udostępniany.

Kolekcja ornitologiczna umieszczona została w ośmiu jasnych salach „Długiego Domu”. Jej trzon stanowi zbiór ptaków obejmujący ponad 4000 gatunków. Uzupełnia go kolekcja jaj ptasich licząca 7500 jaj w 7500 gniazdach, kolekcja motyli z ponad 13.000 egzemplarzy i zbiór chrząszczy, liczący 8000 preparatów. Wystawa ptaków zorganizowana jest według zasad biologii, tak więc zwiedzający może prześledzić rozwój ptaków od jaja do późnego wieku. Odniesienie

Sala broni w bibliotece rodowej

do naszego regionu łatwo jest rozpoznać, gdy wkracza się do trzech sal poświęconych ptakom śląskim; z występujących na tym obszarze 330 gatunków na wystawie reprezentowanych jest 300 okazów, na przykładzie 1500 preparatów, obejmujących wszelkie fazy upierzenia: od pisklęcia do dorosłości. Według osądu znawców cieplicka kolekcja jest najlepszym śląskim zbiorem ptaków w ogóle. Pośród kolekcji ptasich jaj największe zainteresowanie zwiedzających wzbudzą jaja kukulki, których kolorystyka zmienia się w zależności od obcego gniazda, w którym zostały podrzycone. Również pośród motyli przeważają rodzime gatunki. Znamców zachwycą bogaty zbiór gatunku Apollo (Parnassius apollo). Kolekcja chrząszczy obejmuje obok pięknych egzemplarzy egzotycznych również cały, niespotykany gdzie indziej, wachlarz wszelkich leśnych szkodników i owadów pożytecznych na Śląsku.

Funkcje ozdobne w salach wystawowych pełnią przeróżne przyrodnicze osobliwości, a także niezwykle cenny zbiór eksponatów etnograficznych z Nowej Gwinei, wypełniając wolne jeszcze miejsca. Z dumą spoglądać mogą Cieplice, a wraz z nimi Śląsk na hrabiowskie zbiory, dzięki którym ród Schaffgotschów dokłada kolejny diament do korony ich sławy mecenasów śląskiej kultury i nauki.

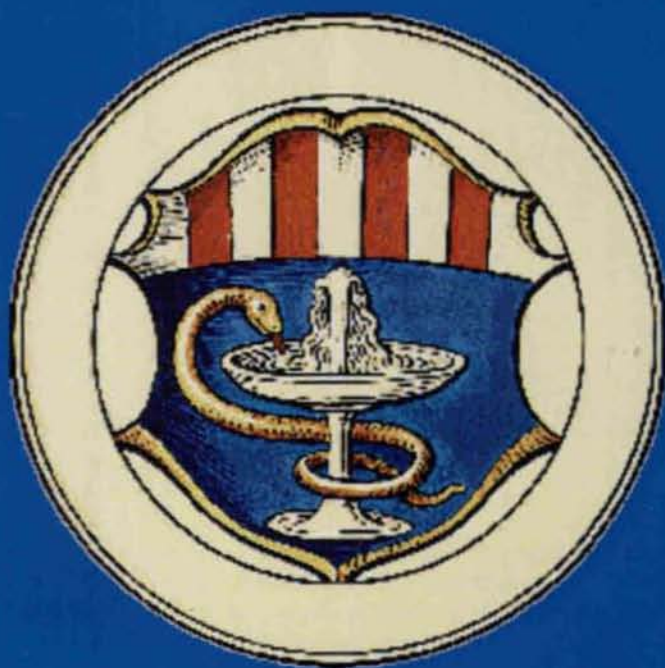

Zdobycze wojenne hrabiego Leopolda Schaffgotscha z namiotu tureckiego Wielkiego Wezyra, Kary Mustafy (Odsiecz Wiedeńska).

Przypis tłumacza:

Tylko zasoby Biblioteki Narodowej w Warszawie w tzw. księgozbiorów zabezpieczonych Pomorza i Śląska stanowią m.in. ok. 30% całości zbiorów starych druków BN. Żadna z tych bibliotek nie weszła w skład zbiorów Biblioteki Narodowej w całości. Najliczniej reprezentowana jest Biblioteka Schaffgotschów z Cieplic (Reichsgräflich Schaffgotschen Majoratsbibliothek zu Warmbrunn) – ok. 20 000 wol., w tym: 1 inkunabuł, ok. 500 wol. druków XVI w., ponad 2500 wol. XVII w., ponad 13.000 wol. XVIII w., wydzielony zespół śląskaków (ok. 1600 wol.) i periodyki XVII-XVIII w. – ok. 2500 wol. Księgozbiór cieplicki trafił też do Wrocławia, a inne zbiory o charakterze muzealnym do muzeów we: Wrocławiu, Warszawie, Poznaniu, Krakowie i Jeleniej Górze.

* Hrabionie z nadeń z czasów Świętego Cesarstwa tytułowali się Reichsgraf, by się odróżnić od nowszych, „gorszych” hrabiów – przyp. tłum.

Opracowano na podstawie oryginalnego druku
"Eine Schatzkammer Schlesiens. Die Reichgräflich
Schaffgotsch'schen Sammlungen in Bad Warmbrunn"
(Aufnamen: A.S. Frankl) z 1 poł. XX wieku.

Tłumaczenie
© Tomasz Pryll 2009

Redakcja
Stanisław Firszt

Druk
AD REM
www.adrem.jgora.pl

Wydawca
© Muzeum Przyrodnicze w Jeleniej Górze 2009